

De Maagdepalm is de eenige inlandsche vertegenwoordiger van de familie de Apocijnaceën. 't Is anders eene groote familie, wel bij de duizend soorten, maar ze komt verreweg voor 't grootste deel in de tropen voor, ook in 't overige Europa vindt men er slechts een paar soorten maar van. Een der bekendsten hiervan is wel de oleander (*Nerium oleander*) een heester uit Zd. Europa, bij ons veel gekweekt. Ze heeft prachtige roode, zelden witte, ook zeer welriekende bloemen en altijd groene bladeren, die 3 aan 3 staan. Jammer

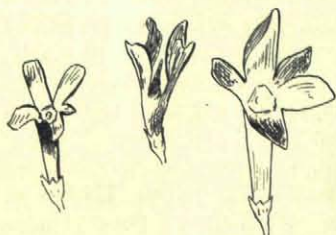

Fig. 13.

Slecht ontwikkelde bloemen.

In een oud Duitsch boekje waarin de beteekenissen der latijnsche namen behandeld worden vind ik voor *Vinca*: „*Vinca*, auch *Vincapewinca*, war lateinische Nahme, einer Schlingpflanze, dieselbe bedeutet Winde”.

Heb veel succes met uw Maagdepalm, moge het goed groeien en u niets dan genoegen bereiden.

Enschede, 7 Januari 1903.

M. J. BLIJDENSTEIN.

ADDER-STATISTIEK.

Steenwijk.

In de omstreken van Steenwijk heb ik meermalen adders gevangen. Een mooi exemplaar heb ik op sterk water gezet. Terwijl op de landgoederen „de Bult” en „de Woldberg” adders veelvuldig voorkomen komt de gladde slang er bijna niet voor. 'k Heb er tenminste nooit een waargenomen.

In de onmiddellijke omgeving van de plek waar de adder leeft nam ik en boschmieren (een nog levende adder zag ik door dezen verwerken) en egels eveneens waar. Gevallen van vergiftiging woonden ik nimmer bij. Wel heerscht hier het geloof dat alcohol den beet onschadelijk maakt. De verschillende vergiftigingen, die mij verhaald werden, eindigden nimmer met doodelijken afloop. Wel zwol de arm op tot ongeveer aan den M. pect. major.

Amsterdam.

J. GODEFROY JR.

Doorweert.

Voldoende aan uwen oproep (*De Levende Natuur*, VIII, 1, pag. 10) om ondervindingen mede te deelen nopens addervergiftiging bij menschen, heb ik aan mijn oud-arts te Oosterbeek (G.) geschreven; ook aan den vader van een in 1886 (Juni) gebeten knaap die mij permissie gaf, het geval in extenso publiek te maken.

Ik zelf heb, hoewel in Gelderland geboren, in het wild, aldaar nooit anders van den adder („aore”) gezien, dan het afgestroopte vel in de buurtschap Oeken, onder Brummen. Of de Roode mier daar voorkomt, weet ik niet zeker. Mij dunkt echter: wel. Men ziet haar veel op de Veluwe. Doch wat het bovenvermelde geval betreft, meen ik, toen te Oosterbeek (G.) wonende, gehoord te hebben, dat de jonkheer Jan C. (den naam zal ik maar verzwijgen) allerlei slangetjes, hagedissen, enz. had verzameld, en dat, toen hij den in de Doorweertsche bosschen gevangen adder, die, als zoodanig niet kende, opvatte om er speelsgewijze, een knoop in te leggen, door dezen in den vinger gebeten werd.

Het schrijven van den arts, Dr. Veenenbos, kopieer ik u hieronder. U kunt er in 't publiek gebruik van maken.

Ik wil hier nog bijvoegen, dat de boeren op de Veluwe mij dikwijls verteld hebben, dat men er aoren-eul (adderolie) fabriceert voor huiselijk gebruik, door een gedooden adder in (sla-?) olie te laten vergaan. Met dat vocht wordt

dan de wonde ingewreven, even als men in Drenthe dauwspieren in een fleschje laat verrotten, om er tegen reumatiek, als wrijfmiddel, niettegenstaande den stank, gebruik van te maken. De handelwijze met den in olie opgelosten adder vind ik dáárom belangrijk, omdat zij ten onrechte in verband kan gebracht worden met de serum-therapie tegen slangengif. Het bewijst meteen, dat de adder er voorkomt; tenzij men er den ringslang of de gladde slang voor mocht aanzien.

Velp.

H. J. H. GRONEMAN.

OOSTERBEEK, 2 April 1903.

Amice.

Het geval waarvan gij mij schrijft herinner ik mij nog zeer goed, en ik wil u daaromtrent het volgende mededeelen.

In een sigarenkistje met eenig gras werd mij door de kinderen van den heer C., ik meen in den zomer van 1886, een adder getoond, die broer Jan, ongeveer een uur vóór mijn komst in den vinger gebeten had. Het was een koffiekleurige adder met zwarte streep op den rug. Aan den vinger van patient vond ik, bij onderzoek, een driehoekig wondje, dat reeds blauw-zwart verkleurd was, en waaruit eenig sereus vocht kwam. De vinger, de geheele hand, de voorarm en bovenarm tot aan het schouderblad waren enorm gezwollen en heet op het aanvoelen, de patient had koorts en reeds tweemaal gebrakt voor mijn komst, zoodat het duidelijk was, dat zijn bloed het addergif reeds in ruime mate had opgenomen.

Ik omsneed de driehoekige wond, tot ruim in het gezonde weefsel, zoog daarop de wond krachtig uit, zoodat die flink bloedde, bracht den arm in verticale suspensie, en liet vlijtig 5 pCt. carbol-omslagen maken, lauw warm er om gelegd en die elk kwartier moesten ververscht worden.

Vervolgens schreef ik voor elk half uur een glas warme cognacgrog aan den jongen man te geven, niet er om te geven of hij dronken werd, maar daarmede eenige uren voort te gaan. 's Avonds elf uur (het ongeval gebeurde 's middags om drie uur) was de zwelling van den arm reeds veel verminderd en de patient vrij vroolijk door dronkenschap. Het braken had zich niet herhaald en de behandeling werd voortgezet, maar de hoeveelheid cognac verminderd. Na tweemaal 24 uren was alle zwelling verdwenen en het wondje gesloten.

Patient heeft verder geen letsel van zijn vergiftiging gehad.

Patient was door de slang gebeten, toen hij het kistje even had opengemaakt, maar ik herinner mij niet of hij een knoop in de slang had willen leggen.

Ik hoop hiermede het geval voldoende toegelicht te hebben, en ik heb volstrekt geen bezwaar, dat dit geval door u in 't publiek vermeld wordt.

Na beleefde groeten,

(was get.) DR. C. M. VEENENBOS.

Soestdijk.

Twee malen zag en doodde ik een ♀-adder aan den zuidrand van het park van het Koninklijk lusthof te Soestdijk (Juni 1878 of 1879).

Een half uur vandaar, te Lagen Vuursche zag ik meermalen gladde slangen, een maal drie bij een, waarvan een slechts bemachtigd werd, die sedert de verzameling van het Sted. Gymn. verrijkt heeft (Aug. 1897).

Twee andere ♀♀ (één gedood) vlak bij station Heelsum van de stoomtram Arnhem—Zeist onder eikenhakhout. Te Renkum en Nol in 't Bosch meermalen gladde slangen. Eén levend gevangen, leefde korten tijd in Artis in het terrarium (drogen zomer 1899). Roode boschmieren overal in de buurt evenals egels. Bijgewoonde gevallen van vergiftiging geene.

Amsterdam.

J. C. C. LOMAN.

Den Ham, Vriezenveen.

Als vindplaatsen van adders, kan ik u uit eigen ervaring noemen:

Den Ham (Hammerdijk achter bij Nw. Gelderland, waar ik er in 1901 Juni-October drie stuks gezien heb.

Vriezenveen (Vriezenveense Wijk, Kerkenslag, waar ik er in 1901 en 1902 twee stuks gezien heb.

Beide plaatsen op hoogveen tusschen turfhoopen. Boschmieren, egels, gladde slangen en vergiftiging zijn nimmer door mij gezien of bijgewoond.

In Drenthe op hoogveen nimmer slangen gezien. Ik vond ze allen over dag, terwijl zij zich in de zon lagen te koesteren.

G. H. TEN KATE RZN.

Vervener.

Amersfoort.

Ik heb één adder ♀ nauwkeurig kunnen waarnemen in 't Lockhorsterbosch bij Amersfoort (17 Augustus 1897).

't Aantal boschmieren is daar legio. Egels ontbreken er niet, doch zijn in 't bosch niet algemeen. De gladde slang heb ik er nooit gezien.

GARJEANNE.

Hoogeveen.

In mijn vorige standplaats (Tiendeveen bij Hoogeveen) kwamen adders veelvuldig voor. Dikwijls brachten m'n leerlingen doode exemplaren mede. Het vorig jaar kwam op een morgen zelfs een der leerlingen met een levende adder bij school. De knaap had het dier bij den staart gegrepen; door zijn aanhoudend schudden kon de slang hem niet bijten.

Over t algemeen toonde men daar weinig vrees voor adders.

Gevalen van vergiftiging zijn er gedurende mijn bijna vierjarig verblijf niet voorgevallen.

Boschmieren waren daar ook wel aanwezig evenals egels. Of ze op den zelfden tijd als de adders voorkwamen is me onbekend.

Wat de egels, zoogenaamd „stekelvarkens”, betreft, kan ik terloops meedeelen, dat dit dier door sommige menschen aldaar gegeten werd.

Gladde slangen heb 'k te Tiendeveen nooit aangetroffen. 'k Hoop hiermede aan uw verzoek voldaan te hebben.

N.B. De vorige week vond ik aan den weg naar Dalfsen (Kroezenallee) een ineengestrengeld kluwen slangen, waarvan één ± 1.10 M. lang was. (Vermoedelijk gladde slangen, in elk geval geen adders.

Wijthmen bij Zwolle.

A. WESTERHOF.

Zweeloo.

In de buurt van Zweeloo en Schoonoord in Drenthe komen zeer veel adders voor. Ik heb ze daar dikwijls waargenomen en denk er binnenkort een artikelje over te schrijven, als ik nog eens weer in Drenthe geweest ben om er zoo mogelijk meerdere gegevens te verzamelen. Gladde slangen heb ik bij Zweeloo en Schoonoord nimmer gezien, de ringslang zelden, egels zijn er menigvuldig en roode boschmieren weinig.

Amsterdam.

R. A. POLAK.

Assen.

Op uw verzoek 't volgende:

1°. Zelf adder in vrijheid aangetroffen, Witterheide, in Mei.
2°. Boschmieren (roode) komen voor in 't Asser bosch, geen kwartier verwijderd van bovengenoemd deel der heide.

3°. Leerlingen vertellen mij, dat daar ook egels voorkomen, dat zelf niet gezien.

4°. Voor zoover ik weet geen gladde slang in die buurt.

5°. Van vergiftiging niet gehoord.

Assen.

A. VAN ANDEL.

Apeldoorn.

Naar aanleiding van uw opstel „de adder,” meld ik u, dat ik dit dier heb aangetroffen den 15^{den} Juli 1898 in de bosschen bij Apeldoorn en wel bij den ingang van de zoogenaamde „Forten” aan den Amersfoortschen straatweg tegenover de bekende uitspanning „het Pavillioen”. Boschmieren kwamen er in de onmiddellijke nabijheid niet voor. Dat het een adder was en geen gladde slang werd door een man, daar in de buurt wonende, bevestigd. Op de andere vragen moet ik het antwoord schuldig blijven.

Amsterdam.

J. ALLEN.

Opsterland.

In aflevering I van Deel VIII der *Levende Natuur* stelt u in uw interessant artikel over den adder eene vraag aan hen, die op het gebied waarover dat artikel loopt ondervinding hebben opgedaan. Daar ik tot degenen behoor, die nogal eens adders heb gezien en doodgeslagen, voldoe ik gaarne aan uw verzoek om inlichting. Adders heb ik menigmaal aangetroffen in de gemeente Opsterland (Friesland) en wel onder de dorpen Beets, Beesterzwaag, Olterterp, Leppenhuizen, Duurswoude en in de gemeente Norg (kolonieveld Veenhuizen), Drente. Soms trof ik wel meer dan één op één dag en wel op afstanden van meer dan een uur gaans van elkander. Men moet adders vooral zoeken op plaatsen waar de grond veenachtig is (hoogveen). Dat adders niet zouden voorkomen op plaatsen, waar veel

roode boschmieren voorkomen kan ik pertinent tegenspreken. Ik trof ze wel vlak aan bij heel groote mierennesten van dennennaalden. Ook heb ik wel adders gevonden in bosschen die we melden van egels. Gladde slangen kwamen op de vindplaatsen van adders ook veelvuldig voor. Tegen honderd gladde slangen zag ik niet meer dan een adder. Eens heb ik op de jacht bijgewoond dat een hond door een adder werd gebeten. Ik ondervond daarbij, dat het volksgezegde, een hond is weinig gevoelig voor addergift, waar is. Immers, ofschoon het beest aan de eene kant geheel was opgezwollen, heeft hij er het leven afgebracht. 's Namiddags werd hij gebeten en ofschoon wij het spoedig bemerkten, konden wij er niets aan doen omdat wij de juiste plek, waar de beet was toegebracht, niet meer konden vinden. Het wondje had zich blijkbaar terstond gesloten. Voor dergelijke gevallen voerden wij in de weitasch mede een scheermes en een fleschje met vocht ons voor dergelijke gelegenheden door den veearts verstrekt. Het scheermes was bestemd de wonde te openen om deze dan met het drankje van den veearts uit te wasschen. Eerst 's avonds konden wij den veearts bij den hond halen, die hem terstond brandewijn ingaf en een waschmiddel voorschreef. Uit eigen omgeving weet ik slechts één geval van iemand die door een adder is gebeten. Deze beet werd toegebracht aan een arbeider bij het laden van takkenbosschen. De man had het verstand de wonde met een mes goed te openen en de hand af te binden, nadat de wonde goed was uitgebloed. Vervolgens heeft hij zich onder geneeskundige behandeling gesteld en is goed genezen. Welk middel de dokter heeft gebruikt is mij onbekend. Het geval dat ik op het oog heb is meer dan 30 jaren geleden. Er staat mij iets van voor, dat de man 24 uren met de hand in water, waarin soda was opgelost, moest zitten. Ofschoon de adders volgens de verhalen der jachtopzieners langzamerhand in aantal verminderen, zijn zij in de streken welke ik boven vermeldde toch zóo talrijk, dat ik in het bosch loopende altijd goed om mij heen zie. Uwe mededeeling, dat er grijze en licht bruin of bronskleurige adders zijn, komt met mijne ondervinding overeen, ook dat laatstgenoemde soort het meest wordt gezien. U geeft als lengte van de adders op 8 à 9 dM. Deze opgave lijkt mij minder juist. Ik geloof dat ik slechts éénmaal een adder (lichtbruine) heb aangetroffen, welke 8 dM. lang was. De meeste waren nog 7 dM. Ik kan mij niet begrijpen, dat iemand die nogal eens gladde slangen gezien heeft ooit kan twijfelen of hij een adder of slang voor zich heeft. Het onderscheid valt met één oogopslag in het oog. Voor en najaars treft men adders het meest aan veel meer dan op het hoogst van den zomer. „Adderkluwens” ken ik slechts bij hooren zeggen. „Slangenkluwens” heb ik zelf wel gezien. 's Nachts heb ik nooit een adder gezien of hooren schuifelen. Uit Deutsche geschriften was het mij bekend dat de adder 's nachts jaagt, maar ik heb nooit 's nachts het eigenaardige geluid gehoord dat een slang al kruipende door de bladeren maakt. Vroeger (of het nog gebeurd is mij onbekend) kochten de veeartsen adders op om de zoogenaamde „adderolie” te maken, welke als geneesmiddel bij het vee werd gebruikt. Mocht ik u nog over het een en ander den adder betreffende kunnen inlichten, dan ben ik daartoe gaarne bereid.

P. A. V. VAN HARINXMA THOE SLOOTEN.

*'s Gravenhage, Hugo de Grootstraat 13.**Valthe.*

Naar aanleiding van uw verzoek in *D. L. N.* om inlichtingen aangaande vindplaatsen enz. van adders, het volgende.

Bij m'n geboorteplaats, *Valthe* op den *Hondsrug* in 't O. van *Drente*, komen adders lang niet zeldzaam voor. Men vindt ze 't meest op de kreupelhoutterreinen om het ge-
hucht; verder ten O. ervan in de wei- en hooilanden, op moerasveenbodems. Menig exemplaar heb ik in m'n jeugd gedood; of daar echter ook gladde slangen voorkwamen, zou ik niet kunnen zeggen. In de zomervacantie van 1901 heb ik nog een adder gezien in een boerenschuur, dat uit een voer hooi kwam kruipen en dus van 't hooiland meegereisd was!

Ook herinner ik me, eens een adder gedood te hebben in een kreupelbosch; daarnaast was een dennensboschje, waarin een groot nest van de roode boschmier, zeker niet verder dan 50 M. er van verwijderd. Of daar op dat oogenblik egels huisden, weet ik niet; 'k zou 't echter wel denken, daar deze dieren er eveneens veel voorkomen.

Gevalen van menschenvergiftiging heb ik nooit bijgewoond. Wel worden jaarlijks ettelijke heideschappen in de

keel gebeten, die dan als souvenir meestal weken lang een kropgezwel meedragen, doch zelden aan de gevolgen sterven. Welk geneesmiddel de herder aanwendt weet ik niet zeker. (Ik meen, dat hij de kleine wonde met een mes vergroot en verder inwrijft met tabaksap, maar of 't waar is...???)

Hopende, u met deze korte inlichtingen van dienst te zijn geweest.

Hoogachtend,

J. STEL EZN.,

Onderwijzer.

Epe, o. d. Veluwe, 5/4 '03.

Arnhem.

Waarde Redacteuren. Hoe veel gelezen *D. L. N.* tegenwoordig ook is, 't zou kunnen zijn, dat uw artikel over De Adder niet ter kennis kwam van een der personen, die getuigen waren van het geval van een adderbeet, dat geruimen tijd geleden, meer dan 10 jaren meen ik, aan de Westerbouwing zich heeft voorgedaan. Het weinige, wat ik er van gewaar werd, zal ik u zeggen. Wil u er meer van weten, dan kunt u zich wenden tot den heer Baudet, instituteur te Arnhem, Rijnkade. Een van diens leerlingen greep, bij het afdalen van de Westerbouwing door het struikgewas, zooals hij meende een slang, stopte haar in zijn zakdoek en ging toen verder naar de aanlegplaats van de boot. Eensklaps werd hij gebeten. De kameraden wisten natuurlijk allerlei raad en daaronder goeden raad. Ze bonden de wond met zakdoeken af; op de boot was cognac, dat hem door den heer Baudet werd toegediend. Bij aankomst te Arnhem werd hij aanstonds naar een der ziekenhuizen gebracht, waar Renssen en Wartmann (de laatste woont thans niet meer te A.) gelukkig aanwezig waren. Dr. Wartmann kende het reptiel, dat de jongens hadden meegenomen, het was een zeer giftige adder. De patient was er zoo naar aan toe, dat hem de sacramenten werden toegediend; toch is hij er nog boven gekomen. Hij moest steeds cognac gebruiken. Hoe de wond is behandeld, weet ik niet. De naam van den jongen is mij ook niet bekend, maar Baudet zal u natuurlijk alles kunnen zeggen en dat ook ongetwijfeld gaarne willen doen. Over het voorkomen in die streek van boschmieren en egels weet ik niets. Daar u zelf meen ik, de Westerbouwing kent, zult u dat trouwens beter weten dan ik.

Ede, 7 April 1903.

TITIA VAN DER TUUK.

Hoogeveen.

In beleefd antwoord op uwe vraag betreffende het zelf aantreffen van adders het volgende:

Eens (1883) vond ik een jong exemplaar een uurtje benoorden Hoogeveen; een tweede exemplaar ving ik tusschen het station Veenendaal en Lunteren in 1885, een derde werd mij in 1886 gebracht door een jongen, die het dier bij een bakker onder takkebossen had gevangen (ergens in Wageningen). Hij had het dier bij den staart en had er zeker een half uur mee rondgelopen zonder te weten, dat het giftig was. Of er in de onmiddellijke nabijheid boschmieren, gladde slangen of egels voorkwamen, weet ik niet.

Hoogachtend,

J. D. KOBUS.

Deventer, 4/4 '03.

Enschede.

De heer Bolink deelde mij mede dat op de school C alhier een adder is, voor eenige jaren hier in het Aamsveen gevangen. Bijzonderheden van roode mieren en egels kan ik niet mededeelen, wel dat de laatste hier vrij veel zijn, de eerste daarentegen zijn, meen ik, alleen in het Bruninksbosch te Broekkeume (ten Z. van Enschedé). In de gisteren gehouden vergadering der afd. Twenthe der N. N. V. deelde de heer J. H. Fuelink te Dulder, gem. Weerseloo, mede, dat hij vele jaren geleden een adder had gezien, op olie bewaard, en bij Vrieveene gevangen. Deze olie moest goed zijn voor brandwonden, hetgeen hij natuurlijk niet voor zeker durfde verklaren.

Ringslangen zijn wel in het Aamsveen gevangen, en ook hazelwormen komen hier, hoewel sporadisch, voor.

Hopende, dat dit welkom is,

Hoogachtend,

M. J. BLIJDENSTEIN.

• Enschedé, 6/4 '03.

(Wordt vervolgd.)

Vragen en Korte Mededeelingen.

Vroege vogels.

5 April vond ik te Overveen reeds een zanglijster met jongen.

12 April waren hier de boerenzwaluwen terug.

Haarlem.

A. TRAANBERG.

De zeldzame Geelster.

Misschien stelt u er prijs op te weten, dat mijn broer en ik Zondag 5 April, in een bosch ± 1 uur van Enschede, hebben gevonden, *goudveil* en *geelsteren* en van deze laatste nog wel de zeldzaamste soort, die tot nu toe alleen bij Denekamp is gevonden nl. *Gagea spathacea*.

Vergissing is niet mogelijk, want voor een 14 dagen heb ik ze ook in Denekamp zien bloeien.

Enschede.

B. H. BOLINK.

Rotterdamsche Natuurhistorische Club.

Vergadering Dinsdag 24 Februari, in de Diergaarde.

Nadat de vergadering door den voorzitter, den heer Haverhorst, geopend was, laat de heer Lindemans rondgaan eenige vlinders uit het geslacht *Ophideres* Boisd: n.l. *O. fullonica* (Indië) en *Adris* (Ohid.), *Syrannus* (Japan), en deelt mede, dat volgens Künkel bij dit geslacht de zuiger veranderd is in een stijf boorwerktuig, waarmede schade aan vruchten veroorzaakt wordt. Zoo richt *O. fullonica* verwoestingen aan in plantages van oranjeboomen, door de vruchten met talrijke gaatjes te doorboren, zoodat deze sterven en afvallen. De zuiger eindigt in een scherpe, driehoekige spits, voorzien van weerhaakjes; iets verderop zwellen deze aan en vertoonen drie gedeelten van een schroefdraad, ter weerszijden en van boven met korte doorntjes, die in een ondiepe groeve zijn geplaatst. Deze doorntjes doen dienst als een rasp.

Tegelijkertijd laat spreker rondgaan een fraai ♂ exemplaar van *Ornithoptera Brookeana* van Borneo.

De heer De Koning geeft nu een overzicht van de orden, waarin *Infusorien* verdeeld worden, met de voornaamste kenmerken der orden:

- I. *Holotricha*. Mond zonder bijzonderen vorm van wimpers.
- II. *Heterotricha*. De toegang tot den mond aangegeven door wimpers. Lichaam gelijkmatig bewimperd.
- III. *Oligotricha*. Spiraal, bijna cirkelvormig, loodrecht op de lengte-as. Lichaam geheel of bijna geheel onbewimperd.
- IV. *Hypotricha*. Adorale wimpers als bij II. Alleen aan de buikzijde wimpers of griffels. Lichaam sterk afgeplat.
- V. *Peritricha*. Adorale wimpers als bij III, doch tegengesteld (rechts) gewonden. Lichaam naakt of met wimpers aan het achtereind (cirkelvormig). Kern hoefijzer- of worstvormig.

De *Peritricha* zijn verdeeld als volgt:

- a. *Vorticella*. Gesteeld, samentrekbaar, vormen geen kolonie, zonder huls.
- b. *Carchesium*. Gesteeld, samentrekbaar, kolonievormend, zonder huls.
- c. *Opercularia*. Gesteeld, niet samentrekbaar, kolonievormend, monden opening klein.
- d. *Epistylis*. Als c; monden opening breed.
- e. *Rhabdostylis*. Zeer kort gesteld, niet samentrekbaar, niet kolonievormend, geen huls.
- f. *Cothurnia*. Ongesteeld, in doorschijnende bekervormige huls.
- g. *Vaginicola*. Als f. Het omhuls is volgens de lengte as aan het voorwerp vastgegroeid.

Spreker laat door hem vervaardigde teekeningen zien van vertegenwoordigers der verschillende orden en onderorden, en toont onder het microscoop door hem gevonden levende *Vorticella*'s, die zeer fraai hun vermogen tot het samentrekken der steel vertoonen.

De heer Haverhorst laat een doosje rondgaan met eenige fraaie Javaansche *Heterocera*, waaronder *Crinodes* Vethi Snell, *Saturnia kathinka* West. e. a., benevens een curieus voorwerp van een kunstmatig gekleurde vlinder. Verder deelt hij den uitslag mede eener kweeking van *Agrotis xanthographa* W. V., waaruit blijkt, dat de meening in sommige boeken over vlinders gevonden, als zou versterking der rups gedurende den tijd, dat zij haar verandering